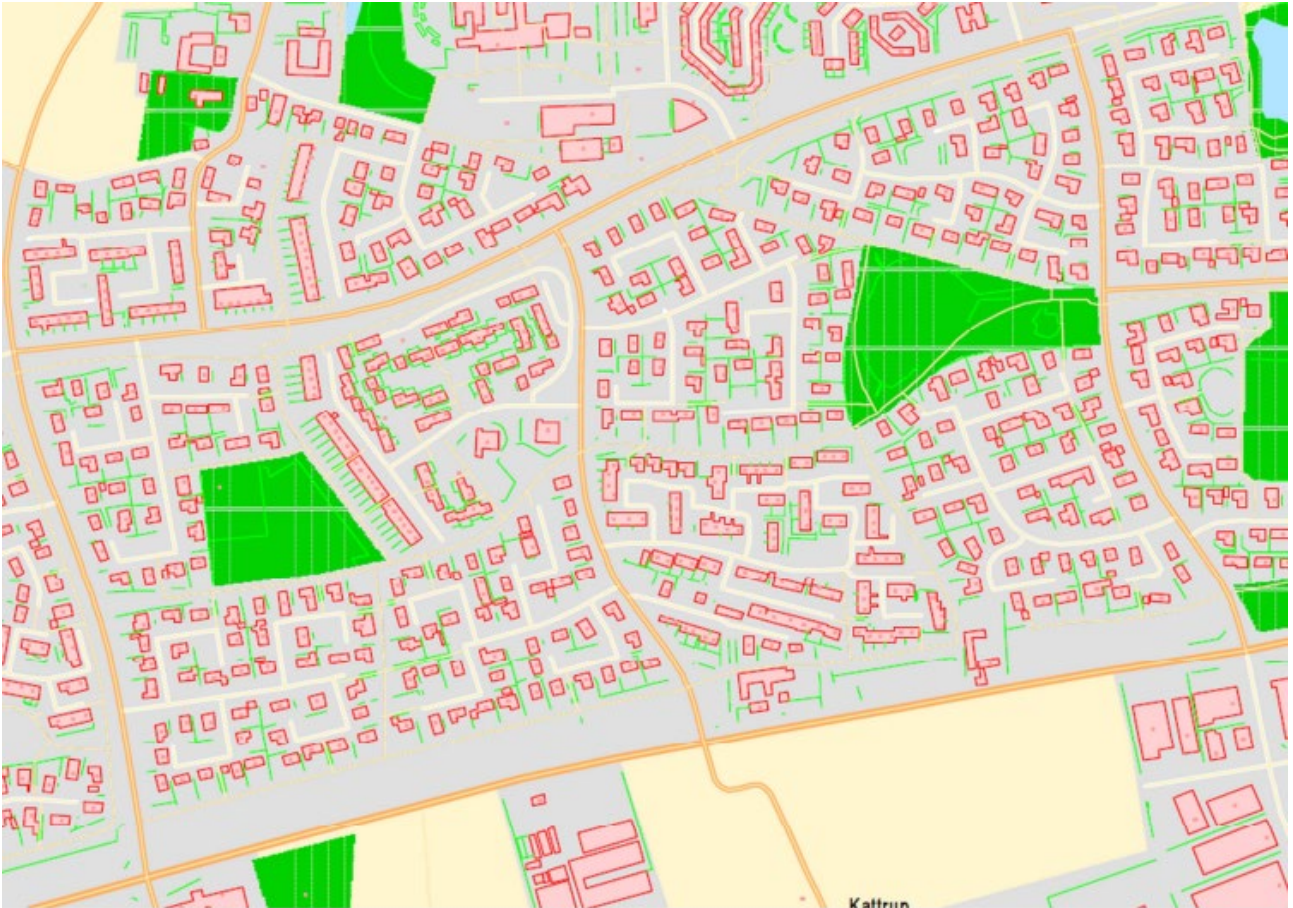

Plejeplan for vejtræer og pur i "Grundejerforeningen Kolt Haveby"

af Maki Sebastian Hadziantoniou

Projekt udført af NCC Afleveringsdato: d. 7. maj 2012

Plejeplan for vejtræer og pur ved Grundejerforeningen Kolt Haveby.

Resumé

Hvad skal der ske med vejtræerne i Grundejerforeningen Kolt Haveby? Uanset hvad svaret lyder er det nødvendigt at tage nogle beslutninger. Som udgangspunkt behøves der ikke fældes nogen træer i Grundejerforeningen Kolt Haveby som ikke genere nogen og som ellers er sunde og raske. Det er dog vigtigt for helheden af området at man er fælle om disse beslutninger og at man tager højde for træernes behov nu og i fremtiden.

Det er ved mange af træerne ved at vise sig svaghedstegn som resultat af manglende/forkert pleje, og som resultat af hidtidige beslutninger.

Denne rapport forsøger at stille spørgsmålet om der overhovedet er behov og opbakning for vejtræer i GKH og hvis der er om de så skal tegne sig på samme måde som de gør i dag. Tiden har ændret sig og de enkelte parcelhushaver er for de flestes vedkommende færdigudviklet med deres egne træer og buske. Det er ikke længere et nyt parcelhusområde, set ud fra beplantningen, men har vejtræerne ikke stadig en æstetisk værdi for området?

Der er mange penge og megen ærgrelse at spare ved at tage nogle fælles beslutninger vedrørende disse træer. Det er derfor vigtigt at der i Grundejerforeningen Kolt Haveby tages en beslutning.

Denne rapport ender i konklusionen med et par forslag som kunne give inspiration til fælles enighed vedrørende træerne. Forslagene er udarbejdet uden indflydelse fra nogen i området men ud fra et fagligt kendskab og samtaler med nogle af områdets beboer.

Forord

Denne rapport vil, med udgangspunkt i de nuværende forhold, tage stilling til en plejeplan for vejtræerne i Grundejerforeningen Kolt Haveby.

Rapporten vil beskrive måder for beskæring og pleje af de nuværende træer. Yderligere vil den kigge lidt overordnet på området og derudfra give bud på, hvordan området vil tage sig ud i fremtiden, samt komme med alternativer til de nuværende træer. Rapporten forholder sig upartisk og forsøger udelukkende at holde sig til regler og facts for de enkelte typer af træer.

Denne rapport er udarbejdet af undertegnede som et projekt for NCC Roads, under anvisning fra Niels Juul.

Rapporten indeholder citater og illustrationer fra diverse tidsskrifter og bøger med gældende ophavsretter. Rapporten skal derfor kun bruges af GKH som privat organisation og overholde gældende regler hvor disse må fremgå.

Indholdsfortegnelse

indholdsfortegnelse

Resumé	2
Forord	3
Indholdsfortegnelse	4
Indledning – Formål og ulemper ved vejtræer.	5
Vejtræer i GKH.	6
Birk (Hægebirk/Betula pendula 'Tristis')	7
Røn (alm.)	8
Ahorn/Ær	9
Eg (Quercus robur)	10
Japansk Kirsebær (Prunus serrulata)	11
Paradisæble (Malus hybrid Hyslop)	12
Sargents æble (Malus Sargentii) og Kvæde (Cydonia oblonga)	13
Fakta, Sargents	13
Fakta, Kvæde	13
Pleje	13
Beskæring af træer	14
Inden man begynder at beskære	15
Frirumsbeskæring	15
Plejebeskæring	15
10 gode råd om beskæring af træer og buske	16
Skader og tegn på mistrivsel	17
Traktose	17
Græs	17
Fejlbeskæring	18
Generel pleje	19
Fremtidig beplantning	20
Kuglehorn	21
Fakta	21
Pleje	21
...som vejtræ	21
Søjle blodbøg (Fagus Sylvatica Dawyck Purpel)	22
Fakta	22
Pleje	22
...som vejtræ	22
Tretorn (Gleditsia triacantos)	23
Fakta	23
Pleje	23
...som vejtræ	23
Konklusion	24
Et forslag fra undertegnede:	25
Det er enten eller...	26
Kildeliste	27

Indledning – Formål og ulemper ved vejtræer.

Da man i sin tid udstykkede området hvor GKH er nu, var det et ønske fra kommunens side, at området skulle have vejtræer og tilsyneladende gerne allétræer. De enkelte parvejejerforeninger i grundejerforeningen blev hørt, da valget af træer skulle foretages og disse valg afspejles nu i de træer, som står i området.

Der er imidlertid sket meget siden træerne blev plantet for mere end 25 år siden, og mange af træerne viser nu deres karakteristika fra en mere eller mindre heldige side. Yderligere kan man se spor af den pleje træerne har fået tilbage fra de blev plantet og frem til i dag

De spor, som nu tegner tilstanden for træerne i området, er dem som nu skal lægges til grund for denne plejeplan. Der vil i den forbindelse blive en del valg der skal træffes, og denne rapport vil forsøge at give det bedst mulige værktøj til at tage disse beslutninger

Når man vælger at plante træer langs en vej kan man have flere formål med at gøre dette. Som oftest er der tale om et ønske om et æstetisk præg til vejen, som kan bidrage til at danne en form for sammenhæng i et givent område. Derudover har træerne en læ-effekt både for støj men endnu vigtigere for vinden. Sidste effekt er særdeles vigtig i et villakvarter som GKH, da der ellers let kan blive vindomsust. Dog kan dette læ også komme fra træer i de private haver

Da området ved GKH blev udstykket, var det meget almindeligt, at man forsøgte sig med vejtræer fra kommunernes side, men kun få steder eksisterer de endnu. Langtfra alle træerne der blev plantet dengang blev plantet særlig omhyggeligt eller med særlig meget øje for fremtiden. Derudover bærer valget af træer lige som husene og hækkene præg af en stil, som man havde dengang. Derfor er vejtræer ofte i vejen for den skiftende mode.

Yderligere er vejtræer særdeles udgiftstunge i forbindelse med vedligehold og derved et let "offer" for nedskæringer. Det får træerne til at se misvedligeholdte ud og i nogen tilfælde udvikler de sig direkte farlige.

Denne udvikling kan standses og mange træer kan på den måde reddes fra modens lune ved at tilpasse sig omgivelserne og tidens trend. Men uanset er der omkostninger forbundet med pleje og generelt hold af vejtræer

Vejtræer i GKH.

Træerne ved GKH er for de flestes vedkommende hjemmehørende, og noget kunne tyde på at man var på udkig efter billige træer da der skulle plantes. For eksempel er birketræerne af forskellig sort på Kolt Kirkevej, og skulle efter sigende være hentet i en nærtliggende mose. En fin løsning, hvis det endelige resultat ikke er vigtigt og man har behov for at spar. Det tyder desværre også på at denne besparelse har berørt plantningen af træerne. Flere af træerne i GKH bærer præg af for lidt plads til rødderne og/eller for dårlige jordforhold.

Efter en tælling af træerne fordeler de sig således:

Birk (Dun og vortebirk): 165 stk.

Røn/Seljerøn: 193 stk.

Eg: 97 stk.

Japansk kirsebær: 75 stk.

Paradisæble: 17 stk.

Ahorn/spidsløn: 15 stk.

Tjørn: 9 stk.

Pil: 8 stk.

Bøg: 4 stk.

Måden hvorpå træer bør beskæres og behandles er ikke ens, hvilket også kan ses på den måde træerne klarer sig i området.

For at kunne beskrive de enkelte træer og deres egenskaber/krav til vedligehold er træerne her listet op med kendetegn for genkendelse og en plejeplan for fremtiden.

En mere generel beskrivelse af beskæring, symptomer på skader, og pleje følger i de efterfølgende kapitler.

Silhouette tegningerne i dette afsnit er kopieret fra "Planungshilfen" (Beterams, 2008)

Skulle en træsort i denne rapport vise sig at være forkert eller mangle kan det være fordi det pågældende træ ikke er blevet registreret eller at sorten har været svær at bedømme ud fra et tidligt forårs udseende. I tilfælde af sådan en fejl vil denne blive rettet ved orientering til undertegnede.

Birk (Hægebirk/Betula pendula 'Tristis')

Der findes ca. 60 forskellige arter i Betulaceae familien (birkefamilien), alle løvfældende. Væksten varierer fra krat til buske og små til store træer, hvoraf flere er flerstammede. Birken må betegnes som et "lystræ", det vil sige et træ der fortrækker meget lys. Birken har en tildels lysgennemtrængelig krone og tillader derfor lidt sol at trænge igennem kronen i modsætning til andre "tungere" løvtræer. Kronen er også smallere i opvæksten og skyggen virker derfor tit lettere

Birken smider meget pollen i april/maj måned og kan derfor give til allergi. Pendulaen er ligeledes kendt for at smide en del små kviste som sammen med bladene kan udgøre en del nedfald.

Fakta:

Højde: 20 – 25 meter (Ses helt op til 30 meter)

Form: Ved eksemplarer uden konkurrence er bredde på kronen 8 – 10 meter, men er presses træet af nærliggende træer bliver formen mere ranglet, og kronen bliver smallere.

Rødder: Højtliggende som når langt omkring. Sammen med skygge fra et tæt løvdække giver det ofte vanskeligheder for naboplantning.

Kendetegn: Blomsten består hos birken af rakler, der i løbet af juli modnes og falder til jorden så talrigt, at de ofte dækker jordbunden under træet. Frugten (nødden) føres med vinden og evt. med vandløb.

Pleje

Birke er ikke lette at beskære uden at ændre træet form og karakteristika, da birken ikke er tilbøjelig til at skyde nye skud fra ældre grene. Evt. beskæring bør ske om sommeren for at undgå blødning fra sårfladen. (Fra juli til september) Se eventuelt eksempel på en beskåret birk i "Beskæring af træer".

...som vejtræ

Birken er forholdsvis let at fritrumsbeskære, og kræver grundet sin facon ikke den store beskæring for eksempelvis trafikken under træet.

Røn (alm.)

Rønne er tornløse træer eller større buske alt efter forhold og beskæring. Rønneren er meget udbredt i Danmark som vejtræ da den udover at være farverig trives under mange forhold. Desværre findes der tilfælde i GKH hvor den ikke har fået ordentlig fat.

Fakta

Højde: Ca. 10 meter (Kan nå 15 meter)

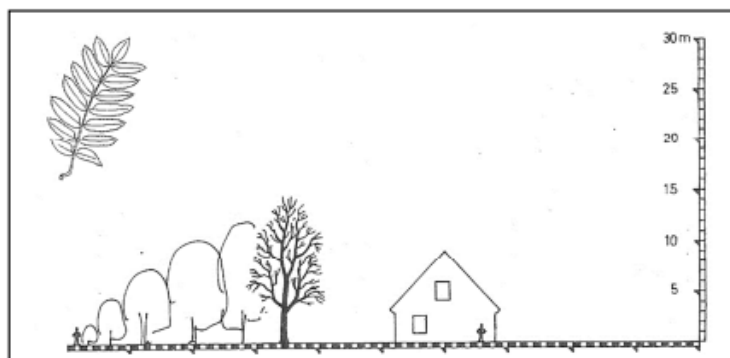
Form: Som tegningen nedenfor viser er rønneren som træ tæt og opret voksende. Dog vil træet uden beskæring blive en anelse bredere end billedet viser.

Rødder: Rønneren har en rod, som er fladt udbredt og ligger lige i overfladen.

Kendetegn: Den almindelige røns blade, er som man kan se på billedet nedefor sammensat af mange små blade, kaldet "ulige fannede" blade. Typisk 9 – 15 par pr blad. Blomstringen finder sted i slutningen af maj. Her fremstår rønneren med store buketter (skærme) af hvide blomster. Disse blomster bliver ved bestøvning til modne frugter i august. Frugterne er koralrøde og indeholder oftest tre frø. Frugterne smager surt og kan anvendes til gelé. Fugle er ret vilde med bærerne

Pleje

Som udgangspunkt er der ikke meget vedligehold ved en røn, når den først er etableret. Der kan naturligvis komme noget frirumsbeskæring (se "beskæring af træer") hvis træet står tæt ved en vej eller sti. Almindelig røn er velegnet på alle jordtyper, lige fra våd og sur jord til mager sandjord.

Røn har især ved mistrivsel en mani med at sætte vandris dels ved rodhalsen, men også ved grenkraven (se "beskæring af træer") hvis der er beskåret større grene på træet. Disse vandris skal fjernes hvert år (sommer) da de har en anden mere lodret vækstform end resten af træet. Den tåler beskæring godt. Rønneren kan angribes af blandt andet frugttrækræft. (se beskæring af træer)

...som vejtræ

Rønneren tager sig pænt ud under blomstring, og bærerne står også godt til den grønne farve fra bladene. Dog sviner bærerne når de falder ned og kan i tilfælde af at der er mange bær gøre vej og fortov glat. Grundet kronens vækst kræves der ikke meget frirumsbeskæring.

Ahorn/Ær

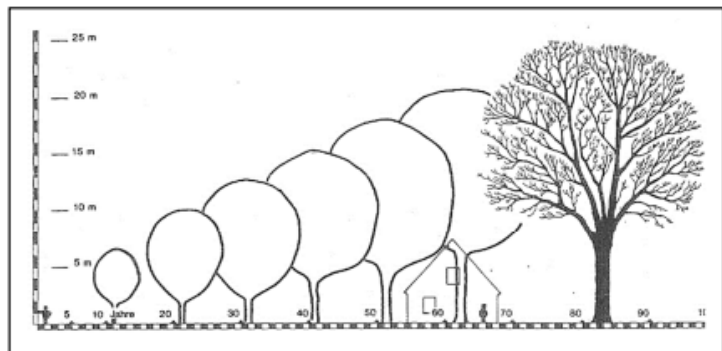
Ahorn (*Acer pseudoplatanus*) er et træ der langsomt men sikkert vokser til hvad der må betegnes som et større træ.

Fakta

- Højde:** Op til 35 meter
- Form:** Som tegningen viser nedenfor er der naturligt fin frihøjde op til kronen. Kronen kan hæves ved tidlig prægning via beskæring. Væksten er først kegleformet, men den bliver senere mere afrundet.
- Rødder:** Rodnettet er højtliggende med tæt forgrenede hovedrødder og masser af finrødder. Arten er tilbøjelig til at danne højtliggende "kvælerrødder" som gør det svært for andre planter at etablerer sig.
- Kendetegn:** Ahornen kan blandt andet skelnes fra den næsten ens udseende løn ved at brække en bladstilk. Lønnen har hvid mælkesaft, mens ahornens saft er klar som vand.

Pleje

Ahorn trives rigtig godt i Danmark og der er derfor heller ikke det store vedligehold ved dette træ, udover et tilsyn med døde grene i kronen og en evt. frirumsbeskæring (se "beskæring af træer") hvis træet står tæt ved en vej eller sti.

...som vejtræ

Ahorn vokser ikke særlig hurtigt og der går derfor lang tid før et eventuelt problem i højden opstår. Dog når ahorn en anseelig højde med tiden og en eventuel beskæring vil derfor med tiden kræve specielarbejder.

Kronen er høj og der vil derfor ikke blive nævneværdige problemer med trafikken

Eg (*Quercus robus*)

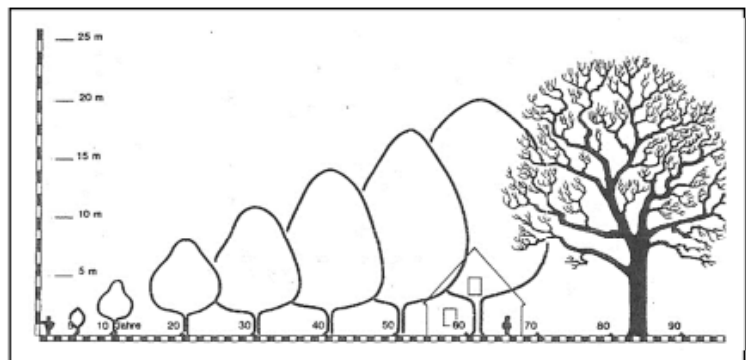
Vores mest udbredte eg i Danmark går også under navnet Stilk-eg. Egen er den længstlevende danske træart og kan blive mindst 800 år gammel og helt op til 1600 år (Konge egen). Dog sjældent mere end 375 år

Fakta

- Højde: Op til 35 meter
- Form: Egens krone, der dannes af krogede grene, er ret åben og tillader en hel del lys at slippe igennem. Der er derfor lys nok til at græs og halvskygge planter kan gro under en eg, i modsætning til eksempelvis en bøg.
- Rødder: Rodnettet består af en kraftig, lodret pælerod med kraftige siderødder og et næsten filtagtigt net af finrødder. Stilk-Eg trives bedst på den lerholdige jord, men kan vokse overalt undtagen på meget våd jord. Den tåler vind og er saltolerant, og kan derfor godt klare sig ved veje og stier.
- Kendetegn: Eg har i sine unge år en glat bark som eksempelvis bøg, men senere bliver denne grov og fuget, startende nede fra rodhalsen.

Pleje

Egetræet trives rigtig godt i Danmark og der er derfor heller ikke det store vedligehold ved dette træ, udover et tilsyn med døde grene i kronen og en evt. frirumsbeskæring (se "beskæring af træer") hvis træet står tæt ved en vej eller sti.

...som vejtræ

Egen vokser ikke særlig hurtigt og der går derfor længe før et eventuelt problem i højden opstår. Dog når egen en anseelig højde med tiden og en eventuel beskæring vil derfor med tiden kræve specielarbejder.

Egetræet indeholder et stof som gør at det nedbrydes meget langsom, så bladene formuldes ikke særlig hurtigt i forhold til eksempelvis bøgeblade.

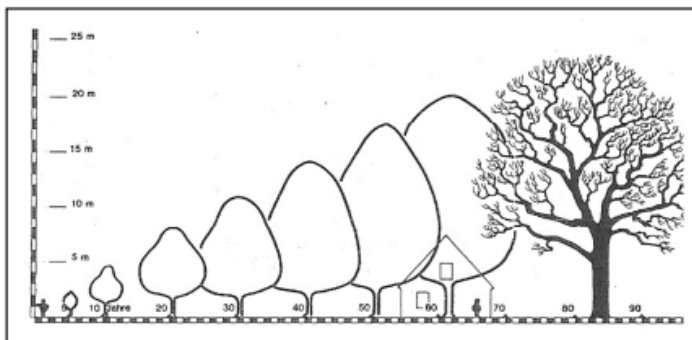
Japansk Kirsebær (*Prunus serrulata*)

Vores mest udbredte eg i Danmark går også under navnet Stilk-eg. Egen er den længstlevende danske træarter og kan blive mindst 800 år gamle og helt op til 1600 år (Konge egen). Dog sjældent mere end 375 år.

Fakta	Højde:	Op til 35 meter
	Form:	Egens krone, der dannes af krogede grene, er ret åben og tillader en hel del lys at slippe igennem. Der er derfor lys nok til at græs og halvskygge planter kan gro under en eg, i modsætning til eksempelvis en bøg.
	Rødder:	Rodnettet består af en kraftig, lodret pælerod med kraftige siderødder og et næsten filtagtigt net af finrødder. Stilk-Eg trives bedst på den lerholdige jord, men kan vokse overalt undtagen på meget våd jord. Den tåler vind og er saltolerant, og kan derfor godt klare sig ved veje og stier.
	Kendetegn:	Ahornen kan blandt andet skelnes fra den næsten ens udseende løn ved at brække en bladstilk. Lønnen har hvid mælkesaft, mens ahornens saft er vandklar.

Pleje

Egetræet trives rigtig godt i Danmark og der er derfor heller ikke det store vedligehold ved dette træ, udover et tilsyn med døde grene i kronen og en evt. frirumsbeskæring (se "beskæring af træer") hvis træet står tæt ved en vej eller sti.

...som vejtræ Egen vokser ikke særlig hurtigt og der går derfor længe før et eventuelt problem i højden opstår. Dog når egen en anseelig højde med tiden og en eventuel beskæring vil derfor med tiden kræve specielarbejder.

Egetræet indeholder et stof som gør at det nedbrydes meget langsom, så bladene formuleres ikke særlig hurtigt i forhold til eksempelvis bølgeblade.

Paradisæble (Malus hybrid Hyslop)

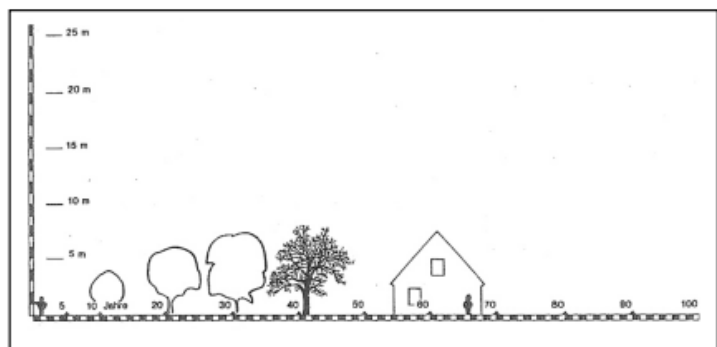
Paradisæble er et vidt begreb da der er rigtig mange forskellige sorter. Den eksakte sort som befinder sig på Pilegårdsvej har været svær at skyde sig ind på. Et godt bud kunne være "Malus hybrid Hyslop"

Fakta

- Højde:** Op til 8 meter i højden, og ca. 5 meter i bredden.
- Form:** Paradisæbletræet er langsomvoksende og kan let formes til den facon som passer sig til området. (Se "Beskæring af træer") Kronen har som regel en lav forgrening og en løftning af kronen kræver derfor planlægning og formning.
- Rødder:** Rødderne består af nogle få, kraftige hovedrødder, som når vidt ud og langt ned. Siderødderne er tæt forgrenede og orangebrune.
- Kendetegn:** Paradisæble har ved korrekte forhold krogede grene, og ovale blade, der kan have en svag glans. Blomstringen finder sted midt i maj og er med store elfenbensfarvede, svagt duftende blomster. Frugterne er store i forhold til paradisæbler og når gerne en størrelse på ca. 3-4 cm.

Pleje

Eftersom træet trives på "normal" havejord er der ikke specielle krav til plantejorden. Dog må den ikke være vandlidende (jorden skal være drænet) Beskæringen skal forgå om sommeren (se "beskæring af træer").

...som vejtræ

Paradisæble beskrives ved flere planteskoler som værende egnet som vejtræ, og kan med sine blomster og frugter give lidt farve til et ellers grønt gadebillede. Grundet sin form kræver paradisæble lidt mere vejrabat end andre med enten vertikal vækst eller træer der let opstammes.

Plejeplan for vejtræer og pur ved Grundejerforeningen Kolt Haveby.

Sargents æble (*Malus Sargentii*) og Kvæde (*Cydonia oblonga*)

Benyttelsen af henholdsvis Sargentsæble og Kvæde som pur virker rigtig fint i GKH. Der vokser en del andre sorter i puret men helheden er der stadig, og måden den holdes på må derfor siges at være ganske velegnet. At der samler sig en del skrald nogle steder kan ikke undgås med andet valg af plante.

Fakta, Sargents

- Højde:** Som fritvoksende bliver de sjældent over 6 meter.
- Form:** Sargents form ved fritvoksende planter er som et mindre æbletræ. Bred krone, og generelt lavtvoksende.
- Rødder:** Rødderne er som hos "alm" æble d.v.s. består af nogle få, kraftige hovedrødder, som når vidt ud og langt ned. Siderødderne er tæt forgrenede og orangebrune.
- Kendetegn:** Den unge plante har 3 lappede blade, og senere i sit voksende stadie et mere æggeformet blad. Den blomstrer hvidt/rosa i maj/juni måned og kommer efterfølgende med røde frugter/æbler. Som alle æbler skaber også denne busk jordtræthed, og den får alle æbletræernes sygdomme og skadedyr.

Fakta, Kvæde

- Højde:** Som fritvoksende kan kvæde blive op til 4 meter.
- Form:** Det er sjældent at man tænker kvæde som et træ og ikke som en busk. Vokser det frit vil det fremstå som en bred grov busk med kraftige stammer.
- Rødder:** Er hjerteformede med ret få, kraftige hovedrødder og masser af tynde siderødder. Planten sætter rodsrud, hvis toppen bliver ødelagt for meget.
- Kendetegn:** Æggeformet læderagtige grønne blade. Blomstrer i maj, og sætter derefter frugt. Frugten er æble/pære-formede, syrlige og bruges sjældent til andet end til gele eller marmelade.

Pleje

Som pur er der ikke den store vedligeholdelse med disse to planter. De blomstrer fint, selvom de klippes, og bærer også frugt i puret. De kan dog have problemer med at tage kampen op med aggressive arter som ahorn og liguster. Det kan derfor være en fordel årligt at fjerne uønskede planter og eventuelt gøde let.

Plejeplan for vejtræer og pur ved Grundejerforeningen Kolt Haveby

Beskæring af træer

Traditionelt har gartnere beskåret træer og buske om vinteren. Én begrundelse var, at planterne havde bedst af at blive beskåret, når de var i hvile. En anden og nok mere rammende var, at det var praktisk at lægge beskæringsarbejdet på et tidspunkt af året, hvor der ikke var så meget andet arbejde i haven.

En del undersøgelser har nemlig vist, at planterne har bedst af at blive beskåret om sommeren, hvor de er i vækst og derfor hurtigere kan hele de sår, de får ved beskæringen. Mere præcist er tiden fra ca. 1. juli til ca. 15. september, hvor planterne er i fuld aktivitet, helt at foretrække. Nogle planter tåler slet ikke at blive beskåret om vinteren.

Hvis man skal beskære et træ hårdt, er det allerbedste tidspunkt i august. På det tidspunkt er træet stadig i god vækst, så det heler sårene hurtigt. Samtidig er træet ikke så tilbøjeligt til at sætte en masse nye skud, som det vil være tidligere på sommeren.

Under et træs opvækst kan der være mange faktorer der spiller ind på udseende på det voksende træ. Eksempelvis kan jordforholdene spille ind, især hvis jorden er forkert i forhold til optimale forhold, eller hvis ikke der er nok plads til rødderne. Eksempler på voldsomme bremsekloder i et villakvarter for et træ kan være huse, stier og veje som oftest rækker langt ned i jorden. Især for de træer som har rødderne i overfladen kan en vejopbygning være en stor mundfuld af komme igennem

Hvis jordforholdene er i orden ville træet kunne vokse til sin umiddelbare maxhøjde og derfor er det også vigtigt at man sætter sig ind i hvilke træ man planter. De fleste af de træer der er hjemmehørende i Danmark er af natur enten store buske eller træer som når en højde på 20-30 meter. Det er de færreste villakvarterer der kan holde til så store træer og derfor bliver hjemmehørende træer i byen sjældent særlig gamle.

Træer i naturtilstand bliver ikke beskåret, enkelte formes af vind og studs af dyrene, men de fleste beskæres slet ikke og klarer sig godt, ja oftest meget bedre end træer og buske i haverne.

Inden man begynder at beskære et træ er det vigtigt at man gøre sig klart hvad det er man vil opnå, og hvilken tidsramme man arbejder med. Ikke alle træer er lige hurtige til at komme sig, og vejen til et godt resultat kan være knap så æstetisk. Når man beskærer, bør man altid være klar over, at det er et indgreb, som koster træet. Man fjerner dele af træets produktionsapparat: bladene som skal sikre, at træet får energi. Og man skaber indfaldsveje for svampe.

Billedet ovenfor viser en birk som er blevet halveret, men nu er begyndt at komme sig igen. De lodrette grene er alle "nye", og dem der hænger, er fra før indgrebet. Med lidt fantasi kan man forstille sig hvordan disse træer har set ud lige efter indgrebet. De har helt sikkert virket amputerede og ikke været særlig heldige at kigge på. Dette er nu ca. 3-5 år siden og træet virker i fin balance nu, og da i særdeleshed når der er blade på.

Frirumsbeskæring kan være en af grundene til at man bliver nødt til at beskære et vejtræ, da trafikken på vejen naturligvis har førsteprioritet. Dog kan man vælge at se kronen og det ringere udsyn den giver som værende med til at nedsætte hastigheden på vejene generelt. Flere steder har man blandt andet plantet træerne for at opnå netop denne effekt. Så udover at give læ, kan den også gøre trafikken mere rolig. En generel plan for sådan en frirumsbeskæring kan se ud som hos Avlegaard grundejerforening. Ses i bilag 1. (Avlegaard, 2009)

Man kan også tale om frirumsbeskæring, når et træ vokser så højt, at det skygger meget i eksempelvis en have, der ligger nord for træet. Her er det frirummet som haveejeren er blevet "frataget", og her kan der let opstå modsat rettede interesser. Træet kan jo være raskt og stå godt for vejen, men tager måske "for meget" lys i løbet af en sommer. I sådanne tilfælde bør der tages en generel beslutning for området, så helheden bevares. Denne beslutning skal overvejes grundigt, da den kan være særdeles omkostningstung for fremtiden og/eller for nu.

Plejebeskæring er betegnelsen for den behandling, man giver træet for ikke at gøre skade på sig selv eller for at undgå sygdomme breder sig i et træ, eksempelvis frugttrækræft*. Her kan krydsende grene, og grene der er knækket i eksempelvis vinden være målet. Disse tilfælde laver sår på barken og åbner derved for sygdomme og giver en generel mistrivsel. Der kunne også være tale om uønskede tveger (tvejer), som kan være med til at give træet to eller flere hovedstammer. Selvom man ikke ser tveger som værende uæstetiske, kan disse i visse tilfælde udgøre en risiko, da nogle træer har en svaghed netop der. Vinkelrette grene er i de fleste tilfælde stærkere.

Beskæring af risikotræer er et nødvendigt indgreb og en løbende vurdering, der bør tages hvert år som en del af en årlig gennemgang/pleje af træerne. Denne sidste del skal tages særdeles alvorligt ved især meget store og/eller misvedligeholdte træer, da der her kan indgå materiel og personskader. Det er derfor vigtigt at den årlige gennemgang fortages af kyndige fagfolk med rette kvalifikationer.

- (frugttrækræft fremstår som en misdannet fortykning på især æble og pæretræer. Svampen forårsager sår på grene og stammer af æble, pære og kirsebær samt på nogle andre

træarter, som f.eks. bøg, røn, ask, ahorn, kristtorn og pil. Hvis man vil være helt sikker på at minimere smitten skal saksen rengøres efter kontakt med disse grene da det ellers kan smitter til raske grene)

10 gode råd om beskæring af træer og buske

En kortfattet liste for beskæring. Der er naturligvis meget der ikke står men listen giver basisviden om det at beskære og kan måske hjælpe til at tage nogle bedre beslutninger angående emnet.

1. Træer og buske har bedst af ikke at blive beskåret, da de skal bruge energi på at hele "såret" efter beskæringen. Beskær derfor kun, hvis der er en god grund til det. Det kan f.eks. være, at et træ fylder eller skygger for meget. Eller at en busk er blevet for høj og for bar for neden.
2. Du kan beskære de fleste slags træer og buske hele året, men planterne har bedst af at blive beskåret om sommeren. Nogle planter tåler ikke vinterbeskæring og andre stiller særlige krav til beskæringstidspunktet. Læs mere i BOLIUS Fakta: Beskæring af træer og buske.
3. Sørg for, at den beskæresaks eller sav, du skal bruge, er skarp, så snittet bliver så rent som muligt. Det giver mindre risiko for, at det såret bliver angrebet af bakterier eller svampe.
4. Skær grene af, som har skader, er visne eller er angrebet af sygdom. Samt grene, som vokser på tværs, så de kan gnide mod hinanden, så barken går i stykker.
5. Skær større grene af helt inde ved stammen, men uden at skære i selve stammen. Det er vigtigt at bevare den ring, som sidder omkring roden på grenen (grenkraven), da det ellers er meget svært for træet at hele såret efter beskæringen.
6. Hvis grenen er tyk og tung, bør du fjerne den i flere stykker, da den ellers kan rive barken på stammen af, når den falder ned.
7. Træd ind imellem nogle skridt tilbage og vurdér dit arbejde, så du ikke pludseligt har fået klippet alt for meget af.
8. Du kan gøre en busk mere tæt forneden ved at skære alle grene ned til ca. 20 cm over jorden. Året efter vil busken sætte en masse nye skud fra bunden, så den bliver fin og tæt igen.
9. Du kan lægge afklippede smågrene, kviste og blade på komposten. Større grene kan bruges til brænde, huler, flethegn/kvashegn eller laves til flis med en flis hugger. Du kan også køre grenene på genbrugspladsen.
10. Slip for arbejdet med at beskære ved at købe træer og buske, som passer i størrelsen til haven og deres vokseplads.

(Bolius, 2009)

Skader og tegn på mistrivsel

Et generelt problem ved vejtræer er pudsigt nok, at de står ved en vej. Ofte sættes vejtræer uden de helt store overvejelser og tilsyneladende uden det nødvendige forarbejde. Et træ der står ved vejen udsættes for en lang række faktorer, der gør det svært for dem at trives. Jeg vil i dette afsnit nævne et par af disse faktorer, som derefter kan bruges i en egentlig fremtidsplan for GKH's vejtræer.

Traktose eller stærkt komprimeret "jord" er nødvendig når man anlægger en vej. Derfor er vejtræers rødder altid i mere eller mindre grad begrænset i deres vækst til den ene side, alt efter hvor tæt de står på vejen eller stien. Der er derfor vigtigt at den jord de har tilbage er så optimal som muligt for at træet trives og vokser som det skal. Det gøres hovedsageligt ved plantningen af træet, hvor der kan grubbes og jordforbedres efter træsortens behov.

For at undgå traktose fra eksempelvis biler der parkerer i rabatten tæt ved træet kan man ved udsatte steder stille en større (eksempelvis markeret) natursten.

Græs tæt ved stammen er flere problemer i et. Ved et nyplantet træ kan græs og ukrudt være med til at stjæle især vand, men også næringssalte fra træets rødder. Problemet kan være med til at hæmme træet betydeligt. Det ukrudt, som volder de største problemer, er plænegræs, fordi det danner udløbere, som tager meget af det vand og de næringssalte, som er til stede. Især ved nyplantede træer gælder "godt begyndt er halvt fuldent", da forskellen på et velplantet træ og et med startproblemer er ekstrem stor. (Der ses flere eksempler på dette i GKH)

Et andet og måske større problem ved græs tæt ved stammen er, at græsset skal slås og at dette typisk forgår med maskiner. Arbejdsgangen med at slå græs er hurtig og derfor sker det, at træet bliver ramt og barken bliver beskadiget. Barken nede ved jorden er vigtig for hele træet og man kan naturligvis ikke beskære sig ud af netop denne form for skade. Det efterladte sår som er udsat for meget skidt fra vejen og mere fugt end resten af træet. Ydermere kommer der salt og affaldsstoffer fra vejen ind på stammen og såret, og det er derfor svært for et beskadiget træ at heles. På billedet ovenfor ses et eksempel på netop en barkskade fra GKH. Mange træer i GKH har skader af denne type og er årsag til at flere af træerne mistrives. Det er med andre ord et af de største problemer af mistrivsel af især røn i området.

Problemet kan delvis løses de første år ved korrekt opbinding som vil lægge op til en manuel græsklipning. Denne opbinding udføres med to eller tre pæle som helst stilles øst/vest da dette oftest er vindretningen, eller med flugt af vejen alt efter ønske. Herved står pælene for skud når det går lidt for godt/hurtigt med græsklipperen.

Derudover er der den mulighed at holde jorden omkring træet fri for græs/ukrudt i en radius af 50-100 cm. Dette vil gøre at græsklipperen ikke klipper tæt på træet og derved undgås problemet. Dette er lettere tidskrævende, men lønner sig i den sidste ende i form af et flottere træ. Man kan hæmme ukrudtet

og græsset ved for eksempel at sætte en herregårdskant rundt, og skifte den øverste muld ud med sand og/eller barkflis. Eventuelt ukrudt vil derefter være lettere at fjerne og træet vil få bedre forhold for rødderne.

Fejlbeskæring er en genvej for sygdomme og råd til træets kerne og kan derfor i værste tilfælde ødelægge træet. (I afsnittet "beskæring af træer" er guidelines til hvordan træet beskæres korrekt.) Det er derfor vigtigt at personen, der beskærer har retningslinjer for hvilke træer der skal beskæres og hvordan, for igen at reducere risikoen for sygdom i træerne.

(Grenen på billedet ved siden af har været skåret for langt ude og det kan medføre råd i selve hovedstammen.)

Generel pleje

Når man vælger vejtræer er det som regel altid forbundet med store omkostninger. Dels med hensyn til anskaffelse og plantning, men i særdeleshed også til vedligehold. Derfor er der også mange penge at spare ved at vælge sorter, der har et lavt plejebestand, og man ender gerne op med at vælge hjemmehørende sorter.

Alt efter det enkelte træs behov kan man spare mange penge ved at forebygge de værste problemer. Yderligere kan man på den måde sikre sig et resultat, som alle kan være glade for og som efter 10-20 år ser ud som det man planlægger nu. Nedenfor listes nogle af de plejeområder man uanset træsort bør gennemgå ved hvert enkelt træ:

Tilse eventuelt bed

- Fjern græs og ukrudt
- Supplér med sand og/eller barkflis
- Ret kantsikring

Fjern vandris og eventuelle risikogrene (Skal gøres så tidligt som muligt for at mindske såret.)

Fjernelse af visne og skadet grene.

Græsklipning. Hvis der ikke er bed ved træet klippes græsset omkring manuelt og der bruges gerne beskyttelse af rodhalsen. Se "Skader og tegn på mistrivsel"

Efterse eventuel opbinding. Bør løsnes og bindes igen ved hver vækstsæson.

Tilfør om nødvendigt gødning til de træer som trænger til et boost.

<http://www.plantetorvet.dk/udstyrzoom.php?udstyrid=1656>

Opstil saltværn ved udsatte og følsomme træer. Om vinteren er vejtræer noget udsatte på grund af vejsalt. For at beskytte træerne mod salt og reducere saltskader, kan de skærmes med f.eks. halmmåtter, eller man kan bruge en alternativ form for salt. Læs artikel nedenfor.

Rodens størrelse – uanset de arveligt bestemte rodtyper – er altid begrænset af forholdene i jorden. Tilgang af vand, dræningsforhold, pH og jordtype er afgørende for, hvor stort, vidtrækkende og dybt rodnettet udvikles. Rødderne er så igen afgørende for hvordan træet tager sig ud i kronen og hvilket træ man generelt udvikler. Derfor er det vigtigt at gøre sig klart hvilke

krav ens træer har, og især ved plantning sørge for at træet får den bedste start. Det behøver ikke at være mange krav, bare der er plads nok for rødder og krone.

Artikel vedrørende saltning:

<http://jp.dk/nyviden/article1936075.ece?page=1>

Fremtidig beplantning

Som beskrevet tidligere er det vigtigt at gøre sig klart hvilket formål man har med vejtræer før man planter. Valget af trætype er altafgørende og derfor er det vigtigt at tænke mere end 10 år frem i tiden.

De træer, som allerede findes i området nu, har alle fordele og ulemper, og rapporten har forsøgt at beskrive nogle af deres egenskaber. I dette afsnit vil der blive givet 3 alternativer til de sorter der findes i området, da disse alternativer hver især har noget andet at byde på end de træer, der i forvejen er plantet.

Da træerne hver især har deres karakteristika, er det svært at komme med ét godt alternativ, da flere arter, inklusiv dem som allerede er i området, egner sig som vejtræer. Det er her at en demokratisk afgørelse skal afgøre fremtidens udtryk for området og ikke denne rapport. Rapporten forholder sig neutral og er kun ment som en guideline eller et stykke værktøj.

De tre træsorter der her nævnes har det til fælles, at de alle er brugt som vejtræer andre steder i Danmark med godt resultat. Yderligere er de tildels hjemmehørende, og mange af deres krav til jord, og miljø er derfor tilstede. Det vil sige at de er robuste planter og kan klare de fleste udfordringer, det danske vejr kan give dem.

Selvom det virker som en fremskydning af problemerne kan det være en fordel at vælge træer der vokser hurtigt og godt. Disse træer bliver som oftest mindre syge, heler bedre, og er lettere at rette op ved eventuelle skader på dem. Der er naturligvis arbejde med at pleje dem, men i sidste ende kan det betale sig, via et flot træ som resultat. Har man valgt det rigtige træ og er man indstillet sig på dens færdige højde er der meget tid og ærgrelse at spare ved at vælge af stærke træer.

Der er med vilje ikke nævnt løsninger som blåregne og andre planter som kræver stillads eller noget til at gro opad, da denne løsning er af en helt anden karakter end det der er begyndt på. Yderligere er der ofte betydelige udgifter forbundet med denne form for løsning i forbindelse med opførelse og ikke mindst vedligehold hvis resultatet skal blive pænt.

Kuglehorn

Kuglehornen er en afart af Spidsløn. Den er podet, og ved anvendelse som vejtræ, er det en god ide at vælge træer med særdels høj stamme, da grenene med tiden vil hænge ca. en halv meter længere ned end podestedet. Træet "stjæler" ikke frirummet over træet og giver derved ikke skygge i haverne der støder op til. Løvfaldet er begrænset, da kronen ikke bliver særlig voldsom.

Fakta

- Højde:** Alt efter beskæring bliver træet 5 – 7 meter.
- Form:** Formen på kronen ligger i ordet, selvom der alt efter beskæring er mere tale om oval.
- Rødder:** Rodnettet er højtliggende med tæt forgrenede hovedrødder og masser af finrødder. Arten er tilbøjelig til at danne højtliggende "kvælerrødder". Kuglehornen har rodhvile mellem juni og september, hvilket vil sige at det ikke udvikles i denne periode.
- Kendetegn:** Knopperne er spidse og røde. Bladene er helrandede og håndlappede med tydeligt tilspidsede lapper. Oversiden er græsgrøn, mens undersiden er grågrøn. Høstfarven er gul. Blomstringen sker kort før løvspringet i maj med gule blomster, som sidder samlet i oprette halvskærme.

Pleje

Eftersom formen er kugleformet kan en beskæring/studsning være en nødvendighed ca. hvert andet år. Dette skal forgå i september-december. Beskæres det før, bløder det, danner vandris og ikke mindst er mere modtagelig for svamp.

...som vejtræ

For at undgå problemer med trafikken/fodgængere, er det vigtigt med en høj stamme. Derud over kræver træet en tilbagebeskæring når kronen bliver for stor.

Søjle blodbøg (Fagus Sylvatica Dawyck Purpel)

Søjle blodbøgen er med i denne rapport for at tænke lidt "alternativt". Træet er et lidt mere atypisk vejtræ, men kan til gengæld bidrage med et mere særpræget udseende i gadebilledet.

Fakta

- Højde: Op til 15 – 20 meter
- Form: Lodret og meget smalt.
- Rødder: Rodnettet er meget højtliggende, og er tæt forgrenet med mange, fine rødder.
- Kendetegn: Barken er først brun og blank, men senere bliver den grå og glat. Knopperne er lange og spidse. Søjle bøg har ovale purpurrøde blade som om efteråret bliver bronzefarvede. Bøgen blomstrer kort efter løvspring tidligt i maj, men først efter at træet når en alder på ca. 40-50 år.

Pleje

Søjle blodbøgen trives på "almindelig" havejord og kræver derfor ikke den store pleje i form af gødning. Træet er som ungt lettere frostfølsomt, men bliver hurtigt mere robust. Fritrumsbeskæring er naturligvis ikke særlig nødvendig.

...som vejtræ

Træet tager ikke meget udsyn og formen på træet egner sig derfor ganske godt.

(Af alternativer til Søjlebøge kan nævnes en Japansk søjlekirsebær. Eftersom dette træ ikke er hjemmehørende og derfor kan være udsat for svamp og kræft, er valget til denne rapport faldet på bøgen.)

Tretorn (*Gleditsia triacantos*)

Tretornen er let i kronen og langsomt voksende. Træet er et middelstort, løvfældende træ som trives bedst i solen eller i halvskygge.

Fakta

- Højde:** 20 x 7 m (30 x 20 cm/år) Dette gælder dog kun i hjemlandet (Øst- og central Amerika). Herhjemme bliver træet tættere på 10 x 5 m.
- Form:** Væksten er som ungt træ slank og senere mere skærmformet. Grenene er uregelmæssige, næsten vandrette med opadbøjede spidser.
- Rødder:** Træet har en kraftig pælerod som ved lugttig og drænet jord når langt ned.
- Kendetegn:** Barken er først glat og olivengrøn med lange, let krumme torne. Så bliver den lysegrå med fine, langsgående striber. Til sidst er barken grå og ganske svagt furet. På alle grene og også på stammen dannes der bundter af glinsende brune, sylspidse torne med sidetorne. Disse torne forhindrer naturligt brugen som klatretræ. Høstfarven er smørgul, og løvfaldet sker tidligt. Træet blomstrer hvidt i juni måned. Hanblomsterne sidder hver for sig på hårede stilke, mens hunblomsterne sidder i klaser. Begge hold er gulgrønne og klokkeformede.

Pleje

Eftersom Tretornen selv sørger for opsamling af kvælstof er det et minimum der skal gødes ved træet.

...som vejtræ

Tretornen er et solitært træ som let opstammes, og derved går fint ved veje. Formen på ældre træers kronen kan give anledning til letter fritrumsbeskæring.

Konklusion

Uanset hvilket træ man vælger som vejtræ, er der arbejde forbundet med det. Nogle træer kræver meget arbejde og nogle lidt mindre. Nogle vokser sig rigtig store og andre kun halvt så høje. Nogle træer blomstrer tydeligt og andre gør det knap så synligt. Og så er der dem der smider synlig frugt og dem der ikke gør.

Træer kræver tid, og vi lever i en tid hvor der kan være langt mellem den slags luksus. Alle skal spare, løbe lidt stærkere og har måske ikke længere tid til en øl over hækken som i gamle dage og nyde de nu store træer. Så det første og store spørgsmål er, er der "råd" til træer i Grundejerforeningen Kolt Haveby? Svaret vil helt sikkert lyde, at det er der i et eller andet omfang. Så det næste spørgsmål må jo så være, hvor meget skal træerne fylde i billedet af GKH, og har træerne efter ca. 30 år nu vundet hævd som vejtræer, eller er tiden rendt fra dem?

Efter at have talt med flere beboere i området, er det undertegnedes klare opfattelse, at en bred enighed ikke bliver helt let at finde. Der er omtrent lige så mange meninger om de træer, som der er beboere i området, hvilket gør det utroligt svært for bestyrelsen at gøre alle tilfredse. Det ender derfor nu end med, at der hersker en form for anarki i området med hensyn til træerne. Den sammenhæng som træerne i sin tid var tænkt at skulle bidrage med, er nu ved at ryge lidt fløjten. Denne tendens er ærgerlig og det kan kun fra undertegnedes side anbefales, at man laver en holdbar og gældende plan for vejtræerne. Kommunen har efter sigende ikke nogen holdning til vejtræerne, så man må kunne se bort fra den servitut, der en gang skulle have eksisteret. Det betyder så igen, at GKH er frit stillet til at beslutte hvor og hvordan træerne skal tegne sig i området.

Et forslag fra undertegnede:

(Denne rapport forsøger så vidt muligt at holde sig upartisk og jeg har ingen personlige ønsker i nogen retning.)

Eftersom træerne har været i området længe før de fleste flyttede til, må enhver tvivl komme træerne til gode. Det vil derfor være forkert at fælde træer, der står hos/udfor folk som ønsker dem, og som vel at mærke er sunde og raske. Ligeledes bør de vejtræer som står ved indfaldsvejen også være fredede, dels fordi de som udgangspunkt ikke generer nogen, og dels fordi der de fleste steder er plads til dem. Dertil kommer, at de stadig bidrager med læ i området og en hvis form for lyd-dæmpning, navnlig ved de lidt højere træer.

Det egentlige problem opstår i de enkelte parcelforeninger, som allerede nu er begyndt at fælde/beskære træerne. Her virker det som om vejtræerne er mere til gene end egentlig nytelse for de fleste. Det letteste og måske mest rigtige vil selvfølgelig være at lade hver enkelt selv bestemme over sit eget træ. Denne løsning vil med tiden være lig med en sløjfning af disse træer. I løbet af kort tid vil mange føle sig belastet af dem og det vil tynde ud i dem; indtil der ikke er tale om et system længere. Yderligere vil der i løbet af nogle år ske udskiftning i husene, så der igen vil være en chance/risiko for det enkelte træ.

Et andet problem for vejtræerne i [parcelforeningerne](#) er, at pladsen i rabatten som træerne har ofte ikke er tilstrækkelig, og at det ofte er årsag til, at træerne mistrives. Dette er den primære årsag til, at de fremstår vandrygtede og grimme. Yderligere kniber det med pladsen til kronen. Når træet har været presset ved rødderne vokser det langsomt, og de private haver har derfor flere steder overtaget. Denne effekt er også uheldig og medfører et uens udtryk i området.

En del af dette forslag skal derfor lyde at man som udgangspunkt ikke skal have træer ved vejene ved parcelhusforeningerne, grundet de førnævnte to nævnte problemer stillinger. Som alternativ kan de enkelte parcelhusforeninger plante de træer de gerne vil have i de grønne områder som de råder over. Her vil der være mulighed for eksempelvis med lidt planlægning at skabe frugtlunde, plante skyggetræer, eller måske blomstrende prydræer. Disse træer ville trives om have den plads som træer kræver. Yderligere vil grundejerforeningen spare nogle penge som måske kunne hjælpe med til at etablere/vedligeholde disse træer. En af fordelene ved vejtræer er at skabe læ og virke lyd-dæmpende, men denne effekt opnås nu gennem veletableret haver, og de omkringliggende volde/vejtræer.

Et andet sted der kunne være mulighed for træer i GKH er ved indfaldsvejene. Her er der flere steder mere end 1,5 meter (som må betegnes for minimum) rabat, og derfor grundlag for

træernes rødder. Dog skal der her tages stilling til frirummet. Hvilke beplantninger skal vige for hvilke. Det nytter ikke at rødderne har plads, hvis kronen ikke har det.

Ved **indfaldsvejene** kunne en anden og bedre løsning være at plante træerne i klynger af eksempelvis tre. Man kunne lade et bed indtage en del af vejen for derved at bremse trafikken på en naturlig og dekorativ måde. Dette vil give sunde træer da både rødder og krone vil have den plads der var brug for. Yderligere vil der være mulighed for at vælge træer af en lidt større type som eksempelvis platantræer eller Eg som allerede er i området. Denne løsning vil også gøre det muligt at gøre indfaldsvejene ens da alle vejene vil have mulighed for denne løsning.

Der skal i grundejerforeningen og parcelforeningerne tages en beslutning! Skal der være vejtræer eller ej? Beslutningen kunne fint deles op så grundejerforeningen tog beslutningen for indfaldsvejene og parcelforeningen for de veje som de "har". Det der skal være fælles for beslutningerne er, at de skal udføres helhjertet og konsekvent. Det vil sige at eventuel nyplantning/udskiftning og pleje foregår kontinuerligt og efter en 30-årig plejeplan for det enkelte område.

Flere af de træer, som er i området burde ved korrekt beplantning kunne stortrives i Danmark og det er derfor ikke sikkert, at man skal vælge nye typer af træer til området. Der skal bare falde en afgørelse, om de skal være der eller ej. I tilfælde af, at de får lov at blive, skal de have de bedste betingelser og måske beskæres en anelse.

Det er enten eller...

Kildeliste

Avlegaard. (2009). <http://www.avlegaard.dk/>. Hentet fra Beskæring mod vej og fortov:
http://www.avlegaard.dk/orienteringer/Beskaering_vej_og_fortov_Gribskov_072007.pdf

Beterams. (2008). Planungshilfen.

Bolius. (februar 2009).

<http://www.bolius.dk/>.

Nyttige links til hjemmesider:

<http://www.bolius.dk/alt-om/have-planter-og-traeer/artikel/vejtraeer/#Hvilke-love-og-regler-g%C3%A6lder-for-vejtr%C3%A6er>

<http://www.bolius.dk/>

www.beskaering.dk